

We zijn er een jaar te laat mee.

In 1997 had Boskoop kunnen stilstaan bij het feit dat een eeuw terug, in 1897 dus, een tuinbouw cursus voor boomkwekers van start ging. Veel reden om iets te vieren was er overigens niet want de cursus hield na 83 jaar op te bestaan. In 1979. In historisch perspectief is er echter alle reden om dit Boskoops fenomeen eens onder de loep te nemen.

Tot 1867 was tuinbouwonderwijs in heel Nederland onbekend. In 1880 zijn pogingen ondernomen om een gratis (avond)cursus voor boomteelt en plantennamen van de grond te krijgen maar dat lukte toen niet. Meer succes had een cursus voor gesubsidieerd vakonderwijs die in 1897 startte. Naast het al bestaande dagonderwijs dat aan de Rijks Tuinbouw-winterschool werd gegeven. Het initiatief ging uit van directeur C. Claassen van de school, die samen met burgemeester De Groot van Emden het belang van een avondcursus inzag. Hij riep daarvoor de hulp in van de Nederlandsche Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde - zoals die toen heette - de Pomologische Vereeniging (nu de Vereniging voor Boskoopse Culturen) en de Boskoopse Boom- en Plantenbeurs. Claassen wist de besturen te overtuigen en de Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde nam de cursus onder haar hoede. Uiteraard was het een voorzichtige start met 29 leerlingen en twee leerkrachten: J.C. de Bruin (hoofd van de Openbare School) en boomkweker J.W. de Ruyter. Het was bepaald geen cursus voor jan en alleman want het cursusgeld bedroeg toen twee gulden; ongeveer eenderde van het weekloon van een volleerde boomkwekersknecht. De leerkrachten ontvingen een gulden per uur. Later zou het cursusgeld verhoudingsgewijs lager worden. In 1909 trad ook de heer J.J. de Vink, kaschef van de fa. M. Koster & Zn., toe tot het lerarenkorps. Het was een duur jaar voor de cursus want er werd maar liefst voor 11,96 gulden aan leermiddelen aangeschaft. Daarmee ontstond in dat cursusjaar een nadelig saldo van 5,63 gulden. In 1914 nam H. Sloopjes, kaschef bij de fa. J. Blaauw en Co., de plaats in van J.W. de Ruyter.

Uitbreiding en leerplan

In die jaren werd het onderwijs wat uitgebreid en tenslotte kwam er een

J.J. van den Berg die 34 jaar aan de avondschool was verbonden. De foto is gemaakt in 1979 toen hij de zilveren legpenning van de gemeente Boskoop kreeg met de bijbehorende speld.

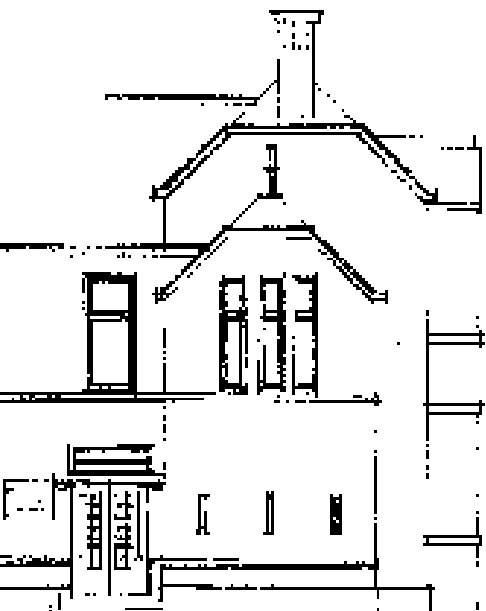
Tuinbouw(avond)cursus voor boomkwekers be- ruim tachtig jaar

leerplan dat aansloot bij de plaatselijke vestigingseisen. In de eerste jaren beperkte het onderwijs zich tot een tweejarige wintercursus, van 1 oktober tot 1 april. Om de twee jaar begon dus een nieuwe cursus en dat duurde zo tot 1926. Daarna werden ieder jaar nieuwe leerlingen aangenomen en bestond de cursus dus uit twee klassen. In 1930 werd dit uitgebreid tot drie en vervolgens, in 1940, tot vier. In de eerste klas werd voorbereidend onderwijs gegeven voor 14-jarige boomkwekers. Toen was al geen sprake meer van een wintercursus maar werd er ieder jaar veertig weken les gegeven. Intussen was in 1922 het bestaande leerplan uitgebreid met plantenziekten, mogelijk gemaakt door financiële steun van de Vereniging van Amerikaanse Handelaren. Later kwam er taalonderwijs bij: Nederlands, Engels, Duits, maar ook handelsrekenen, boekhouden, handelsaandrijfskunde, nomenclatuur (plantenbenaming) etc. Beginnende boomkwekers waren leergierig en daarom werden er ook speciale cursussen gegeven voor aanleg en onderhoud van tuinen, bloemschikken en binden, de vruchtboomteelt. Het ging die jaren de cursus voor de wind, de honorering van de cursusleiders werd verhoogd tot twee gulden per uur en bekend is dat concierge Van der Kraats in 1920 vijf gulden ontving voor het

verplaatsen van een kast. Of deze ruimhartigheid de Boskoopse kwekers kopschuw maakte valt niet meer te achterhalen, maar een feit is dat in 1921 slechts vier nieuwe leerlingen werden ingeschreven. In 1922 werd J. Zwartendijk als leraar aangenomen, die in de daaropvolgende jaren een belangrijk stempel zou drukken op de avondcursus. J.C. de Bruin haakte enige tijd later af en werd als hoofd opgevolgd door B. Jongasma, toentertijd ook hoofd van de Chr. School in de Nieuwstraat. Hij bleef slechts kort, in 1928 werd J. Zwartendijk hoofd. In dat jaar waren er slechts drie docenten aan de cursus verbonden: Zwartendijk, H. Sloopjes en W. de Ruyter. Er moest in die tijd kennelijk heel wat vergaderd worden want Zwartendijk ontving een vergoeding van twee gulden voor vergaderkosten.

De crisisjaren

De rijksoverheid zag kennelijk in 1932 de crisis al aankomen want in dat jaar werden de salarissen met 20 procent verlaagd tot twee gulden per uur. Daar stond tegenover dat ook de leerlingen minder betaalden, in 1934 werd zelfs een leerling toegelaten voor slechts 85 cent daar hij de derde was uit één gezin. In 1935 trad de heer A.S.P. Verjaal toe en een jaar later M. Jongejan, kaschef bij de fa. D.A. Koster. In dat jaar werd het

us stond

salaris met een kwartje vermindert en kwam op 1,75 gulden per uur. In 1938 werd de cursus uitgebreid met het vak tuinaanleg en als extra leerkracht aangesteld J.C. van Leeuwen uit Alphen aan den Rijn. Deze declareerde de prijs van zijn treinkaartje, 20 cent per keer. Het was toch al een duur jaar want er werd een schoolbordpasser ter waarde van 1,10 gulden aangeschaft en voor 30 cent een kan gedestilleerd water gekocht. De cursus tuinaanleg bleef bestaan tot 1949, toen was er geen animo meer voor. In 1939 werd A.J. v.d. Graaf, voormalig leraar bij de RMTS, als cursusleider begroet en tevens A. Frank, destijds hoofd van de Openbare School. In 1940 sloot mejuffrouw Siebenga zich aan en daarmee kwam het aantal leerkrachten op zes. Juffrouw Siebenga trof het want het jaar daarop werd het salaris weer opgetrokken tot twee gulden. En alsof het niet op kon werd er dat jaar voor 45 cent aan gedestilleerd water gekocht. W. de Ruyter stapte in 1943 op en in 1944 werd het vak bloemschikken aan het pakket toegevoegd. Dit werd onderwezen door C. Moleman uit Gouda die werkte tot 1946 en toen emigreerde naar Canada. Hij werd opgevolgd door J. van Doesburg uit Gouda die de cursus tot 1954 voortzette, daarbij geassisteerd door J.J. van den Berg uit Boskoop die in 1945 toetrad tot het

A.H. Kruit, kort voor zijn afscheid in 1980 als hoofd van de Chr. Lagere Tuinbouwschool aan de Zijde. Hij was, naast zijn werk voor de avondschoon, sinds 1 juni 1955 ook directeur van de Lagere Tuinbouwschool die in 1964 het gebouw aan de Zijde betrok.

lerarenkorps. De al eerder genoemde J. Zwartendijk gaf in die jaren nog een extra cursus vruchtboomteelt waarna hij in 1949 aftrad. Onder zijn leiding was de cursus uitgegroeid tot drie jaar met nog een extra voorbereidend jaar. Er werd toen vijf avonden les gegeven en op zaterdagmiddag. Best pittig dus. Na zijn vertrek werd Zwartendijk opgevolgd door A.J. v.d. Graaf en moest mejuffrouw Siebenga een pensioen-afdracht van zestig cent betalen. Het was een komen en gaan van leraren. In 1951 verscheen T.J. Gerkema ten tonele, onderwijzer aan de Chr. School, gevolgd door de heren J. Slootweg uit Zoetermeer en C.N. Veltkamp uit Zevenhuizen die al weer binnen een jaar was verdwenen. H. van Lint en A.H. Kruit konden in 1954 worden begroet. Kruit was een blijvertje in Boskoop en zou nog jarenlang directeur van de Chr. Lagere Tuinbouwschool (aan de Zijde) zijn. Hun toetreding zou iets met het salaris te maken kunnen hebben dat toen al weer was opgetrokken tot 4,25 gulden per uur.

Het einde

P. de Vogel werd in 1955 benoemd en daarmee groeide het aantal lesgevendenden tot negen. Zoveel waren er nog nooit geweest. Het duurde ook niet lang want in 1956 waren het er weer drie minder toen A.J. v.d. Graaf, J. Slootweg en M. Jongejan de cursus verlieten. Laatstgenoemde omdat hij met pensioen ging. W.W. Grotendorst werd in 1957 begroet, die later leraar werd aan de Rijks Middelbare Tuinbouwschool. Mejuffrouw Siebenga maakte haar laatste jaar vol. Tot 1964 deden zich geen noemenswaardige wijzigingen meer voor, wel werd het salaris opgetrokken tot 8,65

gulden. E. v.d. Kolk meldde zich als nieuwe leraar maar vertrok twee jaar later weer. P. de Vogel overleed en de lege plek werd in 1969 opgevuld door H.L. 't Hart, als praktijkleraar verbonden aan de Christelijke Lagere Tuinbouwschool. Weer veranderde een paar jaar niet veel tot Van Lint wegens ziekte in 1978 zijn werk moest neerleggen. Het einde kwam onherroepelijk op 27 maart 1979. Tuinbouwonderwijs was steeds meer een volwaardige dagopleiding geworden. Op dat moment waren er nog slechts vier leerkrachten aan de avondcursus verbonden. A.H. Kruit als hoofd, W.W. Grootendorst, H.L. 't Hart en J.J. van den Berg. Geschat wordt dat in die 83 jaar avondonderwijs zo'n 2000 leerlingen de cursus hebben gevolgd wat de verdienste was van de afdeling Boskoop van de Koninklijke Maatschappij Tuinbouw en Plantkunde. In 1972 werd nog het 75-jarig bestaan gevierd, bij welke gelegenheid de toen 82-jarige J. Zwartendijk in het zonnetje werd gezet. Hij ontving uit handen van burgemeester Van Dedem de zilveren erepenning van de gemeente Boskoop. Zijn rol als pionier werd in vele toonaarden bezongen. Zwartendijk kreeg eerder al een Koninklijke onderscheiding en de zilveren penning van de Koninklijke Maatschappij. 🍷

Bronnen:

De notulen Koninklijke Mij, Tuinbouw en Plantkunde, Boskoopse Courant en een artikel van J.J. (Jo) van den Berg. Deze heeft na de MULO zelf de avondschoon gedaan, daarna de Middelbare Tuinbouwschool, werd vervolgens kweker, ging toen voor de Plantenziektenkundige Dienst werken en volgde tenslotte een opleiding voor tuinbouwakonderwijs. Hij was 34 jaar aan de avondschoon verbonden en overleed, 71 jaar oud, op 22 oktober 1982. (Bewerking: Cees Bakker, foto's: archief Gouwe Koerier en uit privé collectie.)